

1. P.-D. DANES, *Kort-Begryp van het deugdszaam leven van den Eerweerdigen Heere Carolus Ludov. Grimmynck*, De Rave, Ieper, 1729 (zonder auteursnaam; – een 2de uitg. verscheen in 1768 met auteursnaam).

2. *Claus(e)*: volg. van Dale betekent claus een passage door een acteur in een toneelstuk achtereen gesproken; hier zal claus strofe betekenen.

3. F. VAN DE PUTTE, *Leven van den eerbiedwaardigen Heer Mijnbeer K.-L. Grimminck*, Druk Vandecasteele-Werbrouck, Brugge, 1849.

4. *Grondeerde*: naar de grond gaan, peilen, dieper nagaan; betekent oorspronkelijk de bodem van het water met een peilstok onderzoeken.

5. *Eerweerdigheid*: de bisschop, i.c. de bisschop van Ieper.

6. *Androcles' huis*: Androcles was ten tijde van de Romeinen een ontsnapte slaaf die zich schuil hield in de grotten van de Afrikaanse woestijn en daar als in een kluis leefde; hij sloot er vriendschap met een leeuw door een doorn uit zijn poot te trekken. Toen hij later, opnieuw gesnapt, aan de leeuwen voorgeworpen werd, was zijn leeuw daar die hem herkende en hem niet deerde.

7. *Het edelhuis der Crombruggen*: E.H. Jacobus de Crombrugghe, eigenaar van het Douwiegebied, waarin de kapel van Sint-Jan-ter-Biezen lag, had ten gunste van Grimminck de eigendom overgedragen aan de bisschop van Ieper; ook zijn moeder, de weduwe de Crombrugghe was zeer mild voor Grimminck.

8. *Het Hoogweerdig*: het H. Sacrament des altaars, de H. Eucharistie; het graf van Grimminck, vlak voor het hoogaltaar, wordt „beschenen” door het H. Sacrament. – De betekenis van het 6de vers van deze strofe is duister.

Oude Herbergnamen uit de Westhoek

(19e eeuw)

Herkomst en betekenis

X

R.

RABBELAAR:

Wijknaam te Lo.

„E rabbelt de meuren op van 't zeêr”.

„'t Is è rabbeloare” (hij kan niet stil zitten).

„E zit in de rabbelzak” (hij is er slecht aan toe).

Zijn enige der typische volksgezegden die het gebruik van de naam verrechtvaardigen.

De „herberg *De Rabbelaar*” werkt nog te Lo.

RAM:

Te Ramskapelle werd de titel afgeleid uit de gemeentenaam.

1856-*Ramskapelle*: „herberg den zwarten Ram”.

1874-*Proven*: „herberg het Ramtje”.

RHETORIKA :

Lokaalnaam van de rederijkers, weldra overgenomen door de herbergen van minder allooi die hiermee hun uithangbord een voornamer uitzicht wilden aansmeren.

De „*Rhetorika*” te Veurne herbergde van 1719 tot 1849 de Kamer der Rederijkers en is thans een modern gasthof geworden.

1823-*Diksmuide* : „d’herberge *Rhetorica* bewoond by sieur Duyver binnen de stad”.

1840-*Roesbrugge* : „herberg *de Rhetorica* bewoond by sieur Dominicus Brutsaert”.

1855-*Alveringem* : „herberge *de Rhetorika* bewoond door Carolus Grimmelprez”.

1873-*Nieuwpoort* : „Billiard-Combat op Zondag 21 December in de estaminet *Rhetorika* by August Decoster”.

Overlevenden die de eertijds zo geroemde rederijkersperiode in herinnering brengen treft men nog aan te : Bulskamp en Veurne.

RINGEN :

Een gesmede ring, ingemetst in de herberggevel betekende een uitnodiging voor iemand die met zijn paard onderweg was en lust had in een pint. Het dier werd eraan vastgemaakt, terwijl zijn begeleider even verpoosde. Dergelijke cafeetjes kon men vroeger veelvuldig aantreffen langsheen de steenwegen die twee steden verbonden. Het telwoord op het „enseigne” gaf het aantal ringen weer in de gevel aangebracht.

1883-*Veurne* : „herberg, genaamd *de Vijf Ringen* Statieplaats”.

Als herbergnaam in onze streek totaal opgedoekt.

ROOS :

Of deze welriekende bloem aan de oorsprong van de herbergnaam ligt, laten we in het midden. Dat kan in bepaalde gevallen wel mogelijk zijn geweest, maar we mogen toch de muntnaam „rozenobel” (zie onder : nobel) niet uit het oog verliezen.

Betrouwbare bronnen zoals „oude Oost-Vlaamse Herbergnamen” als bijvoegsel van *Toerisme in Oost-Vlaanderen* gaan heel wat verder en halen er de literatuur bij te pas. Zij steunen hierbij op het boek „roman de la rose” dat in de dertiende eeuw geschreven werd en ook in Vlaanderen was verspreid. Sommige rederijderskamers, zoals de Rosiers te Diksmuide, hadden de roos als zinne-

beeld en ook deze thesis voor het opnemen van de bloem als herbergtitel mag niet verwaarloosd worden.

1683-*Vinkem* : „herberg *de Rooze* bewoond door sieur Arsenius Morael”.

1866-*Alveringem* : „herberg *de Roos* op de St. Omaarsputstraat”.

1874-*Izenberge* : „herberg *de Edele Roos* by sieur Groensteen”.

1874-*Veurne* : „afspanning *de edele Roos* groote Markt”.

1881-*Houtem* : „huis, ten dienste van herberg, genaamd *de Roos* gestaan en gelegen te Houthem”.

Te Nieuwpoort op de Kaai bevindt zich nog een „Café *de Roos*”.

ROZENDAAL :

De zuidvlaamse gemeente Rozendaal nabij Duinkerke was in die tijd het groentenparadijs bij uitstek. Handelaars en leurders van die kant staken geregeld de grens over om bij ons hun prei, selder, bloemkool en aardappelen aan de man te brengen. Bij gunstige verkoop overnachtten en verteerden zij hun centen bij voorkeur in kroegen die hen familiair waren. Aldus ontstonden in menig gehucht van de westhoek de herbergen „*In Rozendaal*”, die bij de overige dorpsmensen in geen te goed blaadje stonden. Nu nog worden bij ons de vroege aardappelen „Rozendaaltjes” genoemd.

1838-*Lo* : „herberge *den Roosendael* by het gehugte den Hazewynd”.

1876-*Leisele* : „herberg *het Roozendael* gehuchte den Geldzak”.

1882-*Proven* : „herberg *Roozendael* bewoond door Engel Vrammont”.

1889-*Adinkerke* : „herberg *Roozendaele* in de Panne”.

1889-*Koksijde* : „herberg, genaamd 't Klein Roosendaal gestaan te Coxyde, zoogezegde Kerkepanne”.

Eigenaardig genoeg heeft juist de Westhoek waar zij ontstonden de uithangborden „Rozendaal” geweerd. Slechts te Poelkapelle, Reningelst en Watou treft men hen nog aan.

RUST-RUSTPLAATS :

Titels voor zeer gegeerde instellingen „ten uitkante” die veelvuldig in voege kwamen halfweg de vorige eeuw.

1873-*Steenkerke* : „een huis met stallingen, zijnde de herberg *De Schippersruste*”.

1896-*Wulveringem* : „ter herberg *De Rustplaats*”.

S.

SAS :

Zelfs nabij een sas of schutssluis diende geen dorst geleden, daar zorgden onze wakkere cafébazen voor, die van elk gaatje profiteerden om hun waar aan de man te brengen, wanneer er iets te verdienen viel. Onveranderd droegen deze kroegjes de naam „Het Sas”, in de volksmond „’t Sasje” genoemd.

1866-*Houtem* : „herberg *het Sasje* bewoond door de weduwe van sieur Alexander Blanckaert”.

1884-*Nieuwpoort* : „Buitengewone en kurieuze ringsteeking te peerde op ’t water by de herberg *het Grave Sas*, bewoond door Ghesquiere Hypolite”.

1893-*Gyverinkhove* : „woonhuis, ten dienste van herberg *het Sas* gelegen te Ghyverinckhove, gehuchte den Abeele”.

SCHICHT :

Kan afgeleid zijn van de volksuitspraak „e go ’t er lik e schicht van deure”, maar kan eveneens in het landbouwmilieu zijn ontsproten. Met een schicht wordt een in punt, spievormig stuk akkerland bedoeld. Het voorkomend telwoord drie was voor onze plattelandsbevolking een gelukaanbrengend cijfer.

1868-*Pervijze* : „Bierbrouwery en herberg, genaemd *de dry Schichten*”.

SCHILD :

Titel, reeds zeer vroeg door onze herbergiers aanvaardt, zijn ontstaan dankend aan een frans muntstuk voor het eerst geslagen in 1337 en vlug bekend in Vlaanderen. Zeer oud „enseigne”.

1828-*Diksmuide* : „den stelligen overslag in de herberg *het Schild*”.

1843-*Pollinkhove* : „herberg *den Bourgondischen Schild* bewoond door sieur De Bruyne, te Pollinchove in de dorpsplaets”.

Te Diksmuide vindt men nog „’t Bourgondisch Schild”.

SCHIPPERSHUIS :

De scheepvaart op de talrijke kanalen van ons gewest was in de vorige eeuw nog zeer intens. Dit betekende niet alleen een rijke bron van inkomsten voor de schippersfamilies, maar het bracht het nodige smeer op de

boterham van een hele kategorie van mensen die om en bij de waterlopen leefden. En „waar gewin is, is vertier” oordeelden pientere eigenaars die hun woning nabij een vaart in herberg omwerkten, er schuiftafel of vogelpik installeerden om de schippers gelegenheid te geven hun wachttijd korter en aangenamer te maken.

Sommige oud-schippers, eens de pensioenleeftijd bereikt, konden hun zwerversbestaan niet totaal verloochenen en openden een herberg nabij een waterloop, om in de sfeer te blijven. De logische oplossing voor hun „enseigne” leek de titel „Het Schippershuis”.

1837-Veurne : „herberge *het Schippers-huis*, bewoond door baes Tabary, dicht by de Nieuport-brugge”.

1849-Pollinkhove : „herberg *het Schippers-huus* bewoond door Charles Verhaeghe op het gehugte de Fyntele”.

1859-Alveringem : „herberg *het Schippershuus*, bewoond door Carolus Devicq, gehugte Forthem”.

1864-Oostduinkerke : „de herberg *het Schippers-huis* bewoond by Pieter de Vry aen de Pelikaen-brug”.

1889-Adinkerke : „herberg *in het Schippershuis* by David Lehouck, duinhoek”.

1890-Wulpen : „herberg *'t Schippershuis* met winkel en broodbakkerij”.

Is nog aan te treffen te Roesbrugge.

SCHUTTERS HOF :

In de negentiende eeuw hadden de hangbooggilden overal burgerrecht verworven en zo zagen we in velden en weiden de rilde silhouet van de pers of „gaaipers” verrijzen.

De meeste schutterslokalen, die steeds maar veelvuldiger uit de grond werden gestampt, hadden eenvoudig hun uithangbord aangepast aan de liefhebberij die er werd beoefend. Vandaar de talrijke nog bestaande herbergen „Het Schuttershof”.

1874-Roesbrugge : „te Rousbrugge ter herberg *het Schuttershof*”.

1890-Veurne : „de herberg *Het Schuttershof*”.

Onder de naam „Het 't Schuttershof” nog aktief te : Adinkerke, Krombeke, Oostvleteren.

„In 't Schuttershof” en „In 't nieuw Schuttershof” te Poperinge.

't vervolgt

A. DAWYNDT